

Norsk Etnologisk Gransking.Emne nr. 64 - Om dødsvarsler.

Det er ikke jeg som har hatt spørre-
listene nr. 39 og nr. 49 til besvarelse som
forutsatt i tilsendt spørreliste nr. 64 om
død og begravelse. Kanskje er det fru Sig-
rid Sigmundstad som har hatt de nevnte
spørrelistor til besvarelse - ? Da jeg heller
ikke føler mig kompetent til å besvare
spørsmålene i nr. 64, finner jeg det rettast
å returnere spørrelisten ubesvart. Jeg
tror fru Sigmundstad vilde klare det bedre.

Jeg skal likevel fortelle litt om døds-
varsler, som blev kalt "forebjå".

1. Nåljos. Min bestefar, Knud Larssen Staur-
land, f. 1816, d. 1907 mente å ha sett et slikt
nåljos som forebjå til et dødsfall. Enda
han slett ikke var overtroisk, kunde han
ikke finne noen naturligere forklaring.

Han fortalte mig dette:

Det var en vinterkveld han "gikk ut til
dører" før han skulde gå til sengs. Han fikk
da øie på et underlig lys på isen nede
ved Bjørkeneset (Sletlandsvatnet i Fister). Lyset
stod helt stille og kunde ikke være noen
som var ute med lykt, - dertil var også

2 kvelden altfor lys. Han prøvde så å forklare lyset som gjenstrin fra lysene på de forstjellige gårdene i bygden, men künde ikke få dette til å stemme.

Uten at det faldt ham inn å tenke sig at dette künde være et måljøs gikk han til sengs med gaten ulöst. - Den natten - eller kanskje det var tidleg søndagsmorgen - gikk en ung húsmandsgut gjennover isen og drücknet nettopp der hvor lyset hadde vist sig. Det var først da at bestefar kom til å tenke på dette som et „måljøs“. Gutten var på vei fra Tister eller Sigmundstød, hvor han tjente, og sküldde hjem til sine foreldre i Helandsvågen.

2. Kle=kvitt. Det blev også betraktet som merke på forestående dødsfall på gården når kattügla satte sig i tøm-treet kveld eller kveld og gav sig til å üle. Men kom ügla flaksende mot vinduet og sa „kle kvitt“, så var dette et sikkert varsko om at det snart sküldde bli lik i hüset

3. Sterke önsker. När en syk og sengeliggende fikk serleg sterke hüng eller trang til ett eller annet - noe ekstra til å spise, eller noe de måtte få se - så betraktet

man dette som tegn på at vedkommende ikke hadde lenge igjen. Således kan jeg huske fra jeg var barn at en liten gutt lå syk på en gård i bygden. Så en dag fikk han plusselig slik lyst til å få komme bort i fjøset for å se ett eller annet der. Da sykdommen var slik at de på forhånd visste at gutten måtte dø, lot de ham få sitt ønske oppfylt. De bar ham bort i fjøset til stor glede og tilfredstillelse for ham. Straks efter sovnet han stille inn i døden.

En eldre kone fra Trewland på Fogn fortalte mig følgende:

Hun var barn og lekte sammen med andre barn på en flat stein på Trewland. Plusselig hørte hun klart og tydelig en viss licksalme bli sunget. Hun så også tydelig for sitt indre øie likfølget. Da sa hun til de andre barna: "Kū er — på Tjereberget død." (Jeg har desverre glemt navnet på barnet som lå sykt på Tjereberget.) Og det viste sig som sant at barnet virkelig døde menslunde samtidig med dette synet. Noen dage senere fikk hun også oppleve å høre licksalmen og se likfølget i virkeligheten akkurat slik hun hadde sett og hørt det på forhånd.

4

Jeg vet ikke om dette som jeg her har fortalt kan være av noen interesse for Norsk Etnologisk Gransking, men jeg kom på at det kanskje var best å skrive det ned og sende det allikevel.

Beste hilsing!
Nils K. Staurland, (72 år)
Kessa i Bygfykke.

13102